

НОЖИЦИТЪ НА ЦЕНИТЪ

I.

Презъ време на стопански кризи, които се дължатъ на свръхпроизводство и се характеризиратъ преди всичко съ общо спадане на ценитъ, се забелязва едно интересно и твърде важно, особено за земеделскитъ страни, явление — т. нар. „ножици на ценитъ“. Подъ тоя станалъ популяренъ терминъ се разбира въ стопанската наука несъответствието между ценитъ на земеделскитъ и ценитъ на неземеделскитъ произ-

ведения, което въ епохи на депресия се изразява въ едно спадане на първитъ цени повече отколкото вторитъ. Това явление се наблюдаваше навсѣкжде и презъ течението на голѣмата свѣтовна стопанска криза отъ 1929 година насамъ. То се наблюдаваше и въ България и то въ по-остра форма, отколкото въ повечето други страни. Една представа за това несъответствие на ценитъ у насъ могатъ да дадатъ следнитъ цифри:¹⁾

Индекси на ценитъ на едро при основа 1926 = 100

Години	Земеделски стоки				Неземеделски стоки			Покупна сила на зем. стоки
	раст. храни	жив. храни	сурови матер.	общо	мѣстни стоки	чужди стоки	Общо	
1927	106	96	107	103	104	97	102	100
1928	128	100	113	114	102	101	102	112
1929	125	108	133	121	101	100	101	120
1930	69	83	131	91	94	94	94	96
1931	49	64	90	65	77	85	80	81
1932	45	55	75	56	67	85	72	78
1933	35	49	71	50	69	84	73	68

Отъ горнитъ цифри се вижда, че презъ годинитъ преди кризата ценитъ на земеделскитъ произведения сж отбелязвали тенденция на повишение, която е най-ярко изразена въ групата сурови материали (специално — тютюна!), докато въ групата растителни храни вече презъ 1929 г. се забелязва едно разколебаване на ценитъ. Следъ това идва голѣмото обезценение на земеделскитъ произведения, отъ което най-много сж засегнати растителнитъ храни, по-малко животинскитъ и най-малко суровитъ материали. Общо спадането на ценитъ на земеделскитъ произведения презъ 1933 г. въ сравнение съ 1926 г. е кръгло 50%.

Ценитъ на неземеделскитъ произведения отбелязватъ преди кризата забележителна стабилностъ. Следъ това и тѣ сжщо почватъ да падатъ, отначало колебливо, а презъ 1931 г. най-стремително, за да почнатъ презъ следнитъ години пакъ да проявяватъ известна устойчивостъ. Мѣстнитъ стоки се обезценяватъ значително повече отколкото чуждитъ (съ около 20%), но презъ 1933 г. отбелязватъ слабо повишение, докато чуж-

дитъ спадатъ още малко. Общо спадането на ценитъ на неземеделскитъ произведения презъ 1933 г., сравнено съ 1926 г., е съ 27% — почти наполовина отъ спадането на ценитъ на земеделскитъ произведения.

Сжщинското несъответствие между ценитъ на земеделскитъ и ценитъ на неземеделскитъ произведения е изразено въ последната отъ горнитъ колони цифри, означена „покупна сила на земеделскитъ стоки.“ Цифритъ въ тая колона показватъ, че презъ 1933 г. българскитъ земеделецъ, съ сжщото количество свои произведения, е могълъ да купи само 68% отъ количеството индустриални и колониални стоки, което е купувалъ презъ 1926 г.

Сравнено положението въ България съ това въ други страни,²⁾ излиза, както се спо-

¹⁾ Вж. Д-ръ К. Бобчевъ: Несъответствието между ценитъ на земеделскитъ и ценитъ на индустриалнитъ произведения (Списание на Бълг. иконом. дружество, април 1934 г., стр. 213) (Отдѣлно издание, стр. 11).

²⁾ Вж. цитираната статия.